

**ВОБРАЗЫ ЖУРНАЛИСТАК
У АПОВЕСЦІ С. БЯЗЛЕПКІНАЙ
«У МЕЖАХ НАГОРНАЙ ПРОПАВЕДЗІ»**

А. П. Бязлепкіна-Чарнякевіч

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
вул. Кальварыйская, 9, 220004, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,
a.biazlepkina@gmail.com*

Аналізуецца выяўленне гендарнай спецыфікі прафесіі журналіста ў аповесці С. Бязлепкінай «У межах Нагорнай пропаведзі» (2000): нават выдатныя спецыялісткі ацэньваюцца праз прызму свайго асабістага жыцця. Гераіні, якія спачатку знаходзяцца пад уплывам «міфа пра прыгажосць» (Наомі Вульф), асабліва актуальнага для тв-журналістыкі, на працягу твора пераходзяць ад жаночага суперніцтва да жаночай кааперацыі.

Ключавыя словы: Святлана Бязлепкіна; Алена Брава; жаночыя вобразы; журналістыка; беларуская літаратура.

**IMAGES OF FEMALE JOURNALISTS
IN S. BIAZLEPKINA'S NOVEL
«WITHIN THE SERMON ON THE MOUNT»**

A. P. Biazlepkina-Charnyakievich

*Belarusian State University,
9, Kalvaryjskaya Str., 220004, Minsk, Republic of Belarus
Corresponding author: A. P. Biazlepkina-Charnyakievich
(a.biazlepkina@gmail.com)*

The gender specificity of the journalist's profession is analyzed in S. Biazlepkina's novel «Within the Sermon on the Mount» (2000): even outstanding female specialists are evaluated through the prism of their personal lives. The heroines, who are initially under the influence of the «beauty myth» (Naomi Wolf), especially relevant for TV journalism, move from female rivalry to female cooperation during the work.

Key words: Sviatlana Biazlepkina; Alena Brava; female images; journalism; Belarusian literature.

У аповесці С. Бязлепкінай «У межах Нагорнай пропаведзі» (2000) дзве галоўныя гераіні-журналісткі: першая, Ірына Ігнатаўна, – супрацоўніца абласной тэлестудыі, другая, Вераніка, – аглядальніца па культуры ў раённай газеце. Стварэнне новай рэдакцыі на абласным тэлебачанні запатрабавала і кадравых перастановак, і новых кадраў.

У творы акрэсліваецца спецыфіка быцця жанчынай у журналістыцы: каб дасягнуць тых жа поспехаў, што і мужчына, жанчына мусіць працаваць больш, але ацэньвацца звонку ўсё адно будзе не праз свой прафесіяналізм. Горш, напэўна, тое, што і сама журналістка ацэньвае сябе не праз прызму ўласнай прафесійнай вартасці: «Папраўдзе, ні ў іх рэдакцыі, ні на студыі ні для каго не сакрэт, што за прафесіянал Васіль Васільевіч. Увесь вытворчы воз цягне яна, намесніца. І на агульна-рэдакцыйных нарадах новы шэф Генадзь Пятровіч Гатальскі пачаў часцей звяртацца да яе, чым да Самуйліка. Без году тыдзень, а паспеў пераканацца, які з Васіля Васільевіча журналіст. А можа, мужчынскае вока разгледзела ў ёй не толькі прафесійныя вартасці, але і жаночую вабнасць?» [1, с. 74]. Гэтак жа і раённую журналістку Вераніку найперш прэзентуюць праз яе знешнасць і сямейны статус: «На дзень ад'езду была дамоўлена сустрэча з калектывам раёнкі. Да гэтага часу жанчына ведала амаль усё пра Вераніку: сімпапуля-развядзёнка другі год працуе ў газеце, вядзе сябе прыстойна і нават строга, мае «лёгкае» пыро. З год таму ў яе сям'і здарыўся нейкі разлад, але што за прычына, увесь райцэнтр дагэтуль не разабраўся» [1, с. 82].

Ірына Ігнатаўна паказваецца як больш ляяльная і да калектыву («Што зажурыліся, хлопцы? Можаце заўтра да абеду спаць, Самуйліку скажаце, што прыехалі ноччу. Згода? // Хлопцы радасна заківалі галовамі. У іх наперадзе яшчэ ўпарадкаванне грыбоў. І калі нават жонкі ім дапамогуць, работы гэтай усё роўна не на адну гадзіну. // – Ірына, мы цябе любім! – крычаў наўздагон ёй надвячорак». [1, с. 91–92]), і да меркаваных гераінь сваіх выязных рэпартажаў («Алена Іванаўна, ну як там ваш музей? Адрамантавалі дах? Не трэба падзяк, вы лепш мне к аўторку прычоску добрую зрабіце і дзяўчат сваіх папярэдзьце. Мы вас для перадачы будзем здымаць...» [1, с. 81].

Але ў сітуацыі не прамой прафесійнай канкурэнцыі, а хутчэй надуманай побытавай, якая выдаецца за прафесійную, Ірына Ігнатаўна

ацэньвае маладзейшую калегу як суперніцу: «Ды за адну толькі знешнасць гэтую Вераніку трэба браць пад белыя ручкі і весці на тэлебачанне! // Ірына імгненна адчула свае сорок гадоў, хворую спіну, зношаны твар, пакамечаны ў паездках касцюм. І адвечная жаночая зайздрасць высунула сваё джала: «Гэтую прыгажуньку? Нізашто! Толькі цераз мой труп!» // Ёй раптам стала шкада сябе і ўсіх жанчын, якім лёс пазычыў звычайную прыродную вабнасць і якія ўсё жыццё хітрылі то з касметыкай, то з завіўкамі, то з самімі сабой, нішчылі сябе то дыета-мі, то высокімі абцасамі, то прадуманымі, але нязручнымі ўбора-мі, каб выглядаць прыгажэй. А тут, калі ласка, і рост, і стан, і валасы, і тварык такой адметнасці, што адзін раз убачыш, а ніколі не забудзеш» [1, с. 83].

Ірына Ігнатаўна слаборнічае з Веранікай на хуткаплынным полі маладосці і прыгажосці, хаця яе ўзрост, статус і прафесійналізм дае ёй нашмат больш магчымасцей:

«– Ірына Ігнатаўна, ці згодныя вы ўзначаліць новую рэдакцыю? <...> – А ў намеснікі ёсць прапанова прызначыць Задору. У кабінёце навісла насцярожаная цішыня. Задору тэлевізійшчыкі не любілі <...> – Я стаўлю толькі адну ўмову – самой падабраць калектыў. Усё астатняе для мяне другаснае. І я зусім не пакрыўджуся, калі застануся на ранейшым месцы» [1, с. 115–116].

Пра гэтую змену ў статусе пісала Н. Вульф: «Старэнне ж успрымаецца як «непрыгожае», бо з узростам жанчыны набываюць больш сілы і ўлады» [2]. Але асэнсаванага ўзрастання Ірыны Ігнатаўны не адбываецца, яна схіляецца да спрыяння маладзейшай каляжанцы толькі тады, калі ўладкоўваецца яе асабістае жыццё.

А ў выпадку з Веранікай, раённай журналісткай, кар’ера таксама не разглядаецца як самакаштоўная частка жыцця жанчыны. Стары рэдактар, размаўляючы з Ірынай, так кажа пра Вераніку: «Ды што я вас угаворваю? Забірайце яе, забірайце хоць сёння! Можа, той гіцаль няшчасны спахопіцца, каго згубіў, ды вернецца па сваё шчасце...» [1, с. 85]. Хоць відавочна, што каханне і кар’ера не знаходзяцца ў такой карэляцыі. А для самой Веранікі кар’ерныя перспектывы – гэта магчымасць з’ехаць з райцэнтра з-пад пільнага вока людзей, цікаўных да яе асабістага жыцця.

Але ў абодвух выпадках тое, як гераіні жывуць сваё жыццё, уваходзіць у канфлікт з тым, як яны яго ацэньваюць (у старэйшай – большы, у маладзейшай – меншы). І гэтыя ацэнкі пачынаюць уплываць

на іх рашэнні, словы і дзеянні, але твор заканчваецца да таго, як яны пашкадуюць пра зробленае.

Праз некалькі гадоў пасля аповесці С. Бязлепкінай выйшла ў свет аповесць А. Бравы «Каменданцкі час для ластавак» (2004), дзе гераіня таксама ішла традыцыйным шляхам, але ўжо інакш ацэньвала свае крокі: «Нарадзіцца ў свет жанчынай; нарадзіцца ў беларускай глыбінцы і адтуль вынесці свой жыццёвы сцэнар; але да таго, да таго – быццам бы памянёнага мала! – нарадзіцца жанчынай з так званай іскрай Божай і, адпаведна, нежаданнем ісці звыклай жаночай каляінай, – у любых шыротах, на любым паўшар’і гэтая трыяда сімптомаў здольная хіба што ўмацаваць сцены тваёй вязніцы. І гэта ты, дзякуй Богу, добра ўжо усвядоміла» [3, с. 107].

Такім чынам, у аповесці С. Бязлепкінай «У межах Нагорнай пропаведзі» (2000) паказваюцца таленавітыя журналісткі, якія атэстоўваюцца найперш не праз прызму сваёй прафесійнасці. Гераіні, якія спачатку знаходзяцца пад уплывам «міфа пра прыгажосць» (Наомі Вульф), асабліва актуальнага для тэлевізійнай журналістыкі, на працягу твора пераходзяць ад жаночага суперніцтва да жаночай кааперацыі, што, праўда, у іх выпадку з’яўляецца не прынцыповым, а сітуацыйным выбарам.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. *Бязлепкіна С.* У межах Нагорнай пропаведзі // Маладосць. 2000. № 5. С. 73–131.
2. *Вульф Н.* Миф о красоте [Электронный ресурс]. URL: http://loveread.ec/read_book.php?id=45465&p=5 (дата обращения: 01.05.2024).
3. *Брава А.* Каменданцкі час для ластавак. Мінск: Мастацкая літаратура, 2004. 111 с.